

11.12.2005

MISTERIJA MUZEJA MIROSLAVA ŠTUMBERGERA U BAOŠIĆU KOD HERCEG NOVOG

Lopovi pustoše dom starog kapetana

Herceg Novi - Na malom uzvišenju na Baošiću kod Herceg Novog, iznad zaliva, okružena s jedne strane zimzelenim stablima, a sa druge visokim palmama, nalazi se stara kuća primorske arhitekture, zanimljivih detalja. Dom starog kapetana kako je nazvao njen vlasnik Miroslav Štumberger, pedesetih godina prošlog vijeka, proglašivši svoju kuću muzejom, proslavio je malo mjesto u Boki, a sada propada zanemaren od svih koji bi trebalo da brinu o njemu.

Reporter "Vijesti" uvjerio se da od nekadašnjeg muzeja nije ostala samo zapuštena kuća. Iznenađujući nemar nadležnih, nebrojene provale i neuspješnost policije, kao i kiša koja je godinama ulazila kroz krov i razbijene prozore, ipak, nijesu uništili sav inventar. I vlasnici zadužbine, Mjesna zajednica Baošići, po zahtjevu nove ustanove Muzeji i galerije iz Herceg Novog, nadležne za održavanje ove kuće, dosjetili su se da bar poprave krov.

Branka Pešut-Prica, bratanica kapetana Štumbergera, živi u 60 kvadrata kuće muzeja i kaže da nema iluzije o tome da će iko ponovo za turiste otvoriti vrata ovog doma.

- Ovdje sam pola vijeka. Stric me je pozvao da bi me učio kako da pravim makete brodova, a pošto sam se udala došao je i moj suprug. Od devedesetih, dio godine provodim u Splitu gdje imam stan, a dio ovdje - priča "Vijestima" Branka i ističe da su krađe eksponata koje je njen stric sakupljao decenijama počele gotovo odmah poslije njegove smrti.

- On je 1925. godine dolazio na ovo mjesto da crta. Tu je bila ruševina na placu koji mu je vlasnik iz porodice Kamilić prodao za tadašnjih 10.000 dinara, iznos dvije admiralske plate. Stric je potom na ruševinama izgradio kuću. Odmah pošto se penzionisao 1937. počeo je da pravi makete brodova i sakuplja starine. Mnogo toga su mu donosili iz mornarice - ispričala je Branka, pokazujući na veliki italijanski torpeda iz Prvog svjetskog rata ispred kuće, donijet negdje sa Visa. U blizini je dio pramca podmornice "Nebojša" iz nekadašnje Kraljevine Jugoslavije. Ispred glavnog ulaza je sidro koje je donijelo 17 mornara Titove mornarice.

Branka priča kako je bila vezana i za strica i za njegovu kuću kojoj se on u penziji potpuno posvetio. Osim brodova, radio je i drvenariju. Jedan njegov brod sada je na Brionima, poklonio ga je Josipu Brozu. Tri se nalaze u Pomorskom muzeju u Kotoru. Napravio je od tikovine čitav salon kakvi su rađeni na jedrenjacima. U kuću je donio bokeljske škrinje, sa rashodovanog austrijskog broda iz Kotora, držač rezervnih kormilarnih točkova, takođe od tikovine, od koga je napravio sto. U kući je među mnogim vrijednim knjigama bila enciklopedija "Britanika" i raritetna Biblija, obje iz 18. vijeka. Bio je ponosan i na svoju bogatu zbirku crnogorskog i drugog oružja, na slike i mnoge druge predmete, ali su lopovi većinu pokupili. Krađe su počele čim je Mjesna zajednica uzela ključ od kuće. Krali su ljudi odavde. Meni je osam puta obijen dio kuće koji mi je stric ostavio u nasljeđe - priča Branka.

Štumbergerova bratanica razočarana je odnosom opština jer nijesu ništa investirali u povjeren im muzej.

- Baošići su bili poznati po Domu starog kapetana. Kada sam radila za njemačku agenciju TUI od 1964. godine, dovodila sam strane turiste kojima se tako dopalo da poslije nijesam mogla da ih izvučem iz kuće. Sada je pusto. Prvi komšija, mještalin posjekao je pola vrta. U vrtu su bili i bambusi, ružičnjak sa 200 vrsta ruža. Komšijske koze i sada tu brste- razočarana je Branka.

Ona je ovog ljeta ofarbala ogradu oko velikog dvorišta. Kaže, prodala bi svoj dio kuće Opštini da ona ima pare da kupi. Zazidala je dva prozora sa kojih su lopovi skinuli rešetke. Zazidala je i svoja

vrata ka stričevim prostorijama u kojima su mnogo puta harali nezvani gosti. Sjeća se i da su oni pokradene stvari ostavljali za sobom i po dvorištu. Branka je zazidala i kamene velike posude u dvorištu kada je vidjela da su pomjerane. Lopovi su iz dvorišta odnijeli i veliki kameni sto. Branka je ubijedena da je mnogo pokradenih eksponata i pokućstva u blizini.

Opština Herceg Novi je 1999. godine osnovala komisiju koja je popisala eksponate u kući Štumbergera i zaključila da nedostaje 144 predmeta. Na spisku starina bile su, između ostalog, 23 umjetničke slike, ikone, amfore, makete brodova, vojni šljemovi iz različitih perioda istorije i različitih vojski, mačevi, puške, muzički instrumenti kao lire, gusle, polifon, razni brodski instrumenti, kao i 645 knjiga od XVII do XX vijeka. U kući je pronađeno oko 300 fotografija eksponata, a na magnetofonskoj traci Štumberger je snimio naziv svakog eksponata u svom muzeju kojih je za njegovih života bilo više od 1.400.

Direktor JU Zavičajni muzej i galerija "Josip Bepo Benković" Đorđe Ćapin proziva opštinare što nijesu odvojili novac za brigu o Domu starog kapetana. Ćapin kaže da je ova ustanova preuzimanjem ključa od Mjesne zajednice 2001. dobila na staranje već pljačkan muzej. Komisija te ustanove je 2002. utvrdila da je u kući 311 predmeta i 675 knjiga.

- Tada smo zatražili da se dio eksponata izloži u Zavičajnom muzeju, a bio je i predlog da privatna firma iz Risna sanira kuću i u njoj napravi galeriju. Nijesmo imali razumijevanje tadašnje nadležne načelnice u Opštini Olivera Doklešić. Ona nije dozvolila da se predmeti iznose, a Opština nije obezbijedila čuvara da se u kući sačuvaju - kaže Ćapin i dodaje da je ova ustanova više puta tražila sanaciju zgrade, ali sama nije mogla ništa da uradi jer nema para.

Ćapin je od Opštine zahtijevao i da im se daju fotografije eksponata kako bi ih postavili na Internet, čime bi se otežala mogućnost dalje preprodaje ovih starina.

Ni u JU, ni u Opštini Herceg Novi ne znaju gdje se nalaze predmeti koji su 1999. oduzeti od uhvaćenih lopova. Prema policijskom izvještaju, u martu te godine uhapšeni su M.B. iz Herceg Novog i M.M. iz Beograda od koga su oduzete neke ukradene stvari. Tri stare zastave, dvije sablje, preparirana zmija, vrećica sa pismima, tri stara ključa i sedam keramičkih tanjira predati su na čuvanje Draganu Vučetiću iz zadužbinskog odbora u Baošiću. Vučetićeva porodica kazala je "Vijestima" da su ti predmeti brzo dati Zavičajnom muzeju, što je negirala tadašnja direktorka muzeja Dubravka Bulatović, kao i sadašnji direktor Ćapin. Više sagovornika "Vijesti" pretpostavlja da se neki eksponati još nalaze u policiji, ali od CB Herceg Novi, i pored pismenog zahtjeva, o krađama u Domu starog kapetana nikakvu informaciju nijesmo dobili.

- Bila sam protiv toga da se od Doma starog kapetana naprave galerija i kafana, što je Ćapin planirao. Na početku svog mandata 2000. odmah sam pokrenula kampanju za taj muzej, ali nijesam naišla na razumijevanje u Opštini koja se nije brinula ni za druge zadužbine. Htjela sam da se Štumbergerov muzej vrati namjeni i da se drugi dio kuće otkupi od njegove bratanice, kao i da se cijela kuća obezbijedi - rekla je "Vijestima" Olivera Doklešić, ranije načelnica Sekretarijata za društvene poslove u SO Herceg Novi koja je nezadovoljna gradskim vlastima napustila funkciju 2003. godine. Doklešić kaže da ni policija nije pozvala lopove, niti Opština dala novac za muzej, a mnogi eksponati su "tu negdje".

Stevan Cvjetković, predsjednik MZ Baošići kaže da su do 2000. godine svi vrijedni eksponati bili odnijeti.

- Smatrali smo da će biti bolje kada kuću prepustimo na staranje JU "Muzeji i galerija" - kaže Cvjetković, koji tvrdi da 15 godina nije ušao u kuću starog kapetana. Cvjetković najavljuje da će MZ finansirati krovnu hidroizolaciju na kući starog kapetana.

Njegov prethodnik Mitar Krivokapić, predsjednik MZ u vrijeme najčešćih krađa u Domu starog kapetana, kaže da je ratni kaos devedesetih doprinio da se ovaj muzej prazni, te da su u to vrijeme iz MZ redovno prijavljivali svaku krađu u muzeju.

- Sve zavisi od odbornika i ako oni donesu odluku moraćemo pribaviti novac za sanaciju - poručuje Rade Božović, načelnik Sekretarijata za društvene poslove u SO Herceg Novi. On potvrđuje da Opština za otkupljivanje drugog dijela kuće muzeja nema para i kaže da se od policije i tužilaštva traži da završe svoj posao na pronalaženju eksponata i lopova. Božović poručuje da će muzej dobiti fotografije iz zadužbine i najavljuje akciju sređivanja dvorišta Štumbergerove zadužbine u saradnji sa Zavodom za zapošljavanje.

- Čak pet mjeseci anketni odbor za utvrđivanje stanja u zadužbinama nije dobio ni prostoriju od Opštine, koja ni eura u budžetu nije predvidjela za sanaciju. Prošle sedmice osnovana je komisija za

registrovanje preostalih eksponata u Domu starog kapetana, ali čekamo da nam se priključi stručnjak i neko ko je učestvovao u ranijim popisima - kazao je "Vijestima" Gojko Pejović iz ovog tima.

U SO Herceg Novi najavljuju da će Dom starog kapetana doći na red za raspravu na sjednici gradskog parlamenta krajem ovog mjeseca. Možda prođe još koja godina dok se neko ne sjeti da zaštititi ovo vrijedno zdanje.

Suzana RADOSAVLJEVIĆ

PODMORNIČKA VRATA U KUĆI

U Domu starog kapetana u većini prostorija nema struje. Po podu su razbacani razni predmeti, slike, kutije, a u jednoj prostoriji na podu je velika gomila knjiga. Predstavnici JU "Muzej i galerija" nekoliko puta su za četiri godine dolazili u kuću, ali nikom nije palo na pamet da je bar sredi i stvari spakuje van dometa vlage. Na spratu je jedna jedina maketa plave podmornice. U kući je ostalo, pored teškog namještaja, nekoliko brodskih kormila od kojih je stari kapetan napravio lustere. Jedne od unutrašnjih vrata su u stvari podmornička vrata sa podmornice "Nebojša" na kojoj je Štumberger bio kapetan. Ima nekoliko ćupova, pored ulaznih vrata dvije amfore, topovska đulad. U kući je i više velikih škrinja. U uglu prostorije u prizemlju je stari oštećeni polifon, instrument "Orkestar u malom". Urna sa Štumbergerovim pepelom nalazi se iza mermerne ploče u zidu prostorije u prizemlju u blizini glavnog ulaza u kuću.

ŽELIO DA UPOZNA TITA

- Štumberger je želio da mu Tito jednom dođe u posjetu. Njegovi gosti su često bili visoki oficiri. Govorio je nekoliko jezika, bio superioran u odnosu na mještane. O svemu je vodio preciznu evidenciju, kome šalje pisma, od koga ih dobija. Nije bio poznavalac starina, ali je volio da ih sakuplja - sjeća se starog kapetana Milan Sjerković-Muzearac u arhivu Herceg Novog. Sjerković komentariše da je u propadanju i zanemarivanju vrijedne hercegnovske zadužbine veliku ulogu imala politika jer se opozicija i vlast optužuju dok Dom starog kapetana nestaje.

KAO DA JE ZNAO DA ĆE KRAĐA BITI

Miroslav Štumberger rođen je 1892. godine u okolini Celja u Sloveniji. Vojno-pomorsku akademiju završio je u Puli. U Boku je uplovio 1914. na oklopnjači "Monarh" nakon čega je raspoređen u hidroplanskoj bazi u Kumboru. Od 1934. godine bio je kapetan bojnog broda i komandant pomorske oblasti južnog Jadrana. Penzionisao se 1937. u 45. godini i ostao u Baošićima gdje je vrata svoje kuće muzeja za posjetioce otvorio 1955. Kuću je testamentom zavještao MZ Baošići, ali i naznačio da se stvari iz nje ne otuđuju ni na koji način, niti iznose za izložbe. Umro je 1983. godine.

*Ovaj članak je od štampan sa sajta dnevnog lista VIJESTI
Sva prava zadržana.*